

HRVATSKA IZDAVAČKA DJELATNOST U ARGENTINI

Hrvatska izdavačka djelatnost u Argentini je do svojih dana, u drugoj po veličini i značaju hrvatskoj emigraciji, u potpunosti izgubila svoju poziciju, koju je odmah poslije Drugog svjetskog rata ustanovila i razvijala u vlastitom časopisu, *Tjednik Hrvata domaćina*. Nakon Drugog svjetskog rata, u kojem je Hrvatska izdavačka djelatnost u Argentini postala jedna od najvećih u svijetu, u narednoj desetinjak godina, u kojoj je došlo do velikog pada broja članaca i članova, uključujući i članove hrvatske političke emigracije (približno 250 000), crnica se uvaža razdoblje između Drugog svjetskog rata i sredine 1960-ih godina, kada je došlo do najvećeg pada broja članova i članova u Hrvatskoj izdavačkoj djelatnosti u Argentini.

Nakon Drugog svjetskog rata, dobrobit hrvatskih izdavača u Argentini je bila ogromna, ali je u posljednjih desetinjak godina, u kojima je došlo do velikog pada broja članova i članova u Hrvatskoj izdavačkoj djelatnosti u Argentini, učinak na hrvatsku političku emigraciju bio je obilježen konfuzijom i nezadovoljstvom.

Veliki vladarski 1947. godišnjak iz Buenos Airesa, *Hrvatska*, koji je ustanovljen nakon današnjeg raspada, uvedeći tako hrvatsku političku emigraciju u Argentine, u novi razdoblje. Prvi predsjednik Hrvatske izdavačke organizacije HOP-a, poznati je znanstvenik, predavatelj i akademik Vinko Kraljević, koji je uveo novi naziv za novinu, *Hrvatski novi vjesnik*. Prvi urednik je bio Štefan Šimunović, a novina je uvećana u posljednjem kvartu 1948. godine. Upravo je u tom razdoblju, u kojem je došlo do velikog pada broja članova i članova u Hrvatskoj izdavačkoj djelatnosti u Argentini, učinak na hrvatsku političku emigraciju bio je obilježen konfuzijom i nezadovoljstvom.

Veliki vladarski 1947. godišnjak iz Buenos Airesa, *Hrvatska*, koji je ustanovljen nakon današnjeg raspada,

HRVATSKA

HRVATSKA
LITERATU

HRVATSKA
LITERATU
DJELENJEST
U ARGENTINI

Hrv
dva
nar
Bra
mob
Tjeo
Dru
stan
reno

hrva
nov
Arg
non

Vec
Hr
ure
su t
oslo
nizi
von
nar
pres
198
troc
HO
sku
tičk
Pre
vats

Hrvatska izdavačka djelatnost u Argentini javlja se između dva svjetska rata, u dijelu hrvatskih useljenika svjesnih svojeg narodnog identiteta. U lipnju 1931., prigodom posjeta dr. Branka Jelića Argentini, osnovano je društvo *Hrvatski domobran*, koje je odmah pokrenulo svoje istoimeno glasilo. Tjednik *Hrvatski domobran* izlazio je trinaest godina, do kraja Drugoga svjetskog rata. Zastupao je hrvatsko državnopravno stanovište, a naklada od 4.000 primjeraka odaje njegovu raširenost i utjecaj među hrvatskim useljenicima u Argentini.

Nakon Drugoga svjetskog rata, dolaskom velike skupine hrvatskih političkih emigranata (približno 25.000), otvara se novo razdoblje živog političkog i kulturnog djelovanja u Argentini, napose u Buenos Airesu, što je obilježeno i značajnom izdavačkom djelatnosti.

Novine

Već u studenom 1947. pokrenute su u Buenos Airesu novine *Hrvatska*, kao polumjesečnik, kasnije kao mjeseci. Prvi su urednici tog lista bili Franjo Nevistić i Vinko Nikolić. Bile su to političke novine. Nakon rascjepa HOP-a (*Hrvatskog oslobodilačkog pokreta*) na dvije grane - temeljni HOP i reorganizirani HOP »R«, potonja je grana, predvođena dr. Vjekoslavom Vrančićem, pokrenula 10. travnja 1966. glasilo *Hrvatski narod*. Prvi urednik lista bio je Stjepan Barbarić. Novine su prestale izlaziti krajem 1985. Godinu dana kasnije, krajem 1986, prestala je izlaziti i *Hrvatska*, koju je u to vrijeme patrocinirao dr. Stjepan Hefer, predsjednik ortodoksnog krila HOP-a. Obje su novine imale značajan politički utjecaj na skupinu novih političkih emigranata, ali su ostale bez političke projekcije u značajnim događajima koji su slijedili. Prestankom svojega izlaženja zaključile su jedan ciklus hrvatske politike.

Novine *Glas sv. Antuna* pokrenute su 1947. Političko im značenje daje njegov glavni urednik, prof. Ivo Lendić. Ističu se svojim izvanstranačkim hrvatskim stanovištem i katoličkom i antikomunističkom orientacijom. Tijekom osam godina redovitog izlaženja vršile su pozitivan utjecaj na novu hrvatsku emigraciju.

Među desetak novina pokrenutih po hrvatskim političkim emigrantima u Argentini, treba spomenuti i *Slobodnu riječ*, hrvatski mjesecačnik za suvremena politička, gospodarska i kulturno-socijalna pitanja, koji je izlazio u Buenos Airesu od 1956. do 1989. godine. Pokretač, vlasnik i urednik bio je novinar Vlaho Raič, koji se poslije vratio u Jugoslaviju, te od 1970. Vlaho Buško. Novine su bile nestranačke, ali sa izraženom naklonosti prema *Hrvatskoj seljačkoj stranci*.

Danas u Buenos Airesu izlazi još samo bilten *Tjednik, informativne novine*, kojega su 1990. pokrenuli Mirko Hase-nay, Davor Stier i Jasmina Fiolić.

Revije

Među periodičnim izdanjima posebno mjesto zauzimaju četiri revije, koje svojim značenjem nadilaze okvir emigrantskog tiska i projiciraju se u hrvatsku budućnost.

Hrvatska Revija, vremenski prva od spomenute četiri publikacije, pojavila se u Buenos Airesu kao *kulturno-književni tromjesečnik*, u ožujku 1951. Pokretači i urednici su bili Antun Bonifačić i Vinko Nikolić. Već svojim prvim sveskom (na 96 stranica) *Hrvatska Revija* se izdvaja iz stranačko-političkih okvira i pokreće proces općehrvatskog okupljanja hrvatske emigracije i povezivanja s domovinom u borbi za obnovu hrvatske državne nezavisnosti. Temeljem ovog političkog programa *Hrvatska Revija* je uspjela vrlo brzo okupiti gotovo sve istaknute hrvatske javne radnike raznih stranačko-političkih skupina i pogleda.

Godine 1955. Antun Bonifačić je napustio uredništvo, radi preseljenja u Brazil, pa je Vinko Nikolić, kao jedini urednik, ostao na čelu *Hrvatske Revije* sve do 1997. godine. *Hrvatska Revija* nastavila je istim smjerom, pa je poprimala sve više značenje glavnog glasila hrvatske političke emigracije. Svjetan uloge koju je preuzeila Revija u hrvatskoj općenacionalnoj borbi, Nikolić je osjetio potrebu da se i geografski približi domovini. »Slijedeći svoju mučnu interkontinentalnu odsjeju, koja ga je najprije vodila iz Zagreba u Buenos Aires i sada - na putu povratka, iz Argentine u Europu, mala lutanjuća splav *Hrvatske Revije* priprema se baciti sidro da bi ostvarila pristanište pod jednim od mostova Seine, pred slavnom i mističnom pariškom katedralom Notre-Dame.« Tim je riječima (na francuskom) predstavio Vinko Nikolić *Hrvatsku*

im
ču
lič
go
vu

tič
dn
ska
esu
je
od
zra

nik,
ase-

aju
ant-

tiri
nj
bili
om
itič
vat-
no-
kog
ovo
itič

tvo,
red-
vat-
više
rjes-
lnoj
liži
odi-
es i
uta-
stra-
nom
rije-
tsku

Radovan Latković
Hrvatska izdavačka
djelatnost u Argentini
(Novine, revije, knjige)

Reviju francuskoj javnosti u prvom broju koji je objavio u Parizu u rujnu 1966. (Sv. 1/61). No, vrlo brzo, na intervenciju Sekretarijata za vanjske poslove u Beogradu, upravne vlasti daju izgon Vinku Nikoliću iz Francuske, dok su slog i klišiji sljedećeg sveska - trobroja na 264 stranice - koji je trebao izaći u prosincu, u tiskari potpuno uništeni. Vinko Nikolić i njegova supruga podigli su tužbu protiv ovoga nezakonitog čina, koja je kasnije pozitivno riješena u njihovu korist. Sačuvavši posljednju korekturu uništenog broja, ipak su uspjeli ovaj trobroj objaviti u Münchenu iste godine. Tako je *Hrvatska Revija* i njezino kontinuirano izlaženje spašeno. Barcelona je novo boravište Vinka Nikolića i *Hrvatske Revije*. Ovdje će Revija postići vrhunac svoje djelatnosti. Godine 1991. Vinko Nikolić se vratio u Hrvatsku.

Vinko Nikolić je predao Hrvatskoj 160 svezaka *Revije*, izdavanih tijekom zadnjih tragičnih četrdeset godina godina hrvatske povijesti, koji svjedoče o herojskoj borbi hrvatskoga naroda za slobodu i državnu nezavisnost. *Hrvatska Revija* već šest godina redovito izlazi u Zagrebu.

Pola godine iza *Hrvatske Revije*, u listopadu 1951., pojavio se u Buenos Airesu drugi tromjesečni časopis - *Republika Hrvatska*, službeno glasilo *Hrvatske republikanske stranke*, koju je početkom iste godine pokrenuo prof. Ivan Oršanić. On je bio prvi predsjednik stranke i ujedno prvi urednik časopisa, službenog glasila stranke, utemeljene na načelima Ante Starčevića, u službi za obnovu i izgradnju »nezavisne, cjelokupne, slobodarske i socijalno pravedne hrvatske države«.

Nakon prof. Oršanića, koji je preminuo 1968., uredništvo su preuzeли prof. Ante Oršanić, Viktor Kos, Mladen Petrić, Mirko Sinovčić, dr. Ivo Korsky i Kazimir Katalenić. Urednici su nastojali da, uz suradnju članova stranke, pri-vuku kao suradnike i politički neovisne osobe i pripadnike drugih političkih skupina hrvatske državotvorne orijentacije, kao i suradnike iz domovine. Ovaj stav uredništva odrazio se ne samo u stalnom proširenju novih suradnika, nego i u uključivanju tema općehrvatskog značenja. Časopis se odlikuje redovitim tromjesečnim izlaženjem, pa je u razdoblju od 1951. do 1994. izdano 182 broja na ukupno 11.462 stranice. U istom razdoblju, prema navodima urednika, sudjelovalo je stvaranju časopisa 149 suradnika, od kojih su samo 62 osobe bili članovi stranke, što nedvojbeno potvrđuje pre-rastanje časopisa iz stranačkog u opće hrvatsko glasilo.

Nakon oslobođenja Hrvatske, uredništvo *Republike Hrvatske* je odlučilo nastaviti rad u domovini. U lipnju 1994. pojavljuje se dvobroj 183-184 u Zagrebu. Pokrovitelj časopisa, *Hrvatska republikanska stranka* promijenila je ime na osnivačkoj skupštini, održanoj 15. lipnja 1991. u *Hrvatsku republikansku zajednicu*.

Preseljenjem u domovinu, otvaranje časopisa prema općehrvatskim izvanstranačkim okvirima, poprima nove razmjere. U svom uvodniku srpanjskog broja 1995. - *Borbom do slobode* - prof. Katalenić naglašava: »Naš časopis ne želi biti uskostranački. On želi biti otvoren svima, kojima je na prvom mjestu hrvatska država, sloboda svih njezinih građana i društvena pravda. Republika Hrvatska želi biti ono što je u prvoj Jugoslaviji bio časopis *Hrvatska smotra*. Želi pronaći, pokretati i okupljati zdrave snage.« Ostvarenje ovog programa preuzeo je novi glavni i odgovorni urednik Mario Ostojić.

U ožujku 1953. pokrenuo je Marko Sinović časopis *Hrvatska Misao*, kao njegov jedini urednik. Časopis, prvenstveno političkog značenja, izlazio je do početka 1970. Objavljena su 44 sveska, sa oko 2.500 stranica. Treći dio svoje knjige *Hrvati u Argentini - njihov doprinos hrvatskoj kulturi*, koja je izdana 1991. u Buenos Airesu, Marko Sinović je isključivo posvetio časopisu *Hrvatska Misao*. Tako je Sinović istaknuo želju da preko *Hrvatske Misli* promiče »opravdane težnje hrvatskog naroda, uvijek vjeran idealima za koje su pale stotine tisuća hrabrih junaka, među kojima veliki broj osobnih prijatelja i školskih drugova.«

Sinović je privukao na suradnju u *Hrvatsku Misao* niz predstavnika vlade i političkog života Nezavisne Države Hrvatske i drugih uglednih javnih i kulturnih radnika. Mnoge od objavljenih tema predstavljaju vrijedno dokumentarno gradivo iz razdoblja NDH, te nakon Drugoga svjetskog rata.

Krajem pedesetih godina, jedna skupina hrvatskih političkih emigranata u Buenos Airesu je osjetila potrebu suprotstaviti se brojnim srpsko-komunističkim dezinformacijama u domovinskim i napose inozemnim medijima i preko glasila na jednom svjetskom jeziku promicati autentičnu sliku o hrvatskom narodu, njegovoj povijesti, kulturi i legitimnim težnjama da se konstituira u vlastitoj nezavisnoj državi. Spoznaja ove borbe u strategiji hrvatske političke borbe bila je ostvarena polovicom 1959. godine. Inicijativom Iva Rojnice počela se sastajati skupina intelektualaca, koji su, nakon temeljnih analiza, zaključili osnivanje revije na španjolskom jeziku. Izabrano ime - *Studio Croatica* - imalo je označiti izdavački program koji bi, nadilazeći svaku političku propagandu, stručno i dokumentirano obradivao povjesno-političke, kulturne, socijalne i ekonomski aspekte Hrvatske i hrvatskoga naroda. Financiranje revije su preuzeli Ivo Rojnic i dr. Mate Luketa, te povremeno Miro Kovačić i Radovan Latković. Ujedno je odlučeno osnovati i *Instituto Croatalatinoamericano de Cultura* (*Hrvatski latinoamerički kulturni institut*) kao pokrovitelja revije.

Urednički odbor časopisa sačinjavali su (abecednim redom): dr. Andelko Belić, dr. Milan Blažeković, Ivo Bogdan do svoje prerane smrti 1984. godine. Iste je godine za glavnog urednika izabran dr. Radovan Latković, a za tajnika Ljeposlav Perinić. Dr. Latković vršio je dužnost urednika časopisa i predsjednika *Instituta* do konca 1994., kada je svoje mjesto prepustio mlađima - Jozi Vrljičku kao uredniku, te dr. Anti Žuveli kao predsjedniku *Instituta*.

Prvi broj *Studia Croatica* objavljen je za tromjesečje srpanj-rujan 1960. godine mučeničke smrti kardinala Stepinca. Broj je posvećen herojskom liku zagrebačkog nadbiskupa s dva priloga uglednih inozemnih pisaca, Francuza Ernest Pezeta i Argentinca Martin Abergua Coba, uz političku raščlambu glavnog urednika Ive Bogdana.

Od posebnog je značenja bilo izdanje cijelog godišta 1963., na 390 stranica, pod naslovom *La Tragedia de Bleiburg*, s opsežnim povjesno-političkim analizama događaja koji su prethodili ovoj tragediji i dokumentima zločina počinjenih u Bleiburgu i na *putevima smrti (marchas de muerte)*. Potrebno je istaknuti da je to bila prva dokumentirana knjiga o kolektivnom pokolju Hrvata u komunističkoj Jugoslaviji 1945. na jednom stranom jeziku (španjolskom), sa sažecima na španjolskom, njemačkom, francuskom, engleskom i hrvatskom jeziku. Zanimljivo je spomenuti da je naslov knjige, *La Tragedia de Bleiburg - Bleiburska tragedija*, bio prihvaćen naknadno u hrvatskoj publicistici kao opći naziv tih tragičnih dogadaja iz svibnja 1945. godine.

Drugo važno izdanje predstavljaju četiri broja časopisa godine 1965., objavljena kao knjiga na 344 stranice pod naslovom *Bosnia y Herzegovina - Aportes al esclarecimiento del origen de la Primera Guerra Mundial (Bosna i Hercegovina - Prilozi za objašnjenje uzroka Prvoga svjetskog rata)*, povodom pedesete godišnjice atentata u Sarajevu na austrijskog prestolonasljednika Franju Ferdinanda i njegovu suprugu Sofiju. Knjiga obuhvaća tri velike studije: *Pitanje Bosne i Prvi svjetski rat* Ive Bogdana; *Bosna i Hercegovina - hrvatske pokrajine*, oca Dominika Mandića (s opsežnim sažetkom na engleskom) i *Politička povijest Bosne*, Pere Vukote, uz radove Franje Nevistića, Milana Blažekovića i jednog suradnika iz Hrvatske pod pseudonimom (J. G. Fratija).

Kao posebno izdanje, *Studija Croatica* je 1977. izdala knjigu *Croacia y su destino (Hrvatska i njezin udes)*, odnosno, prikaz povijesti, kulture, ekonomije i geopolitičkog smještaja Hrvatske, na 285 stranica, s mnogo ilustracija i indeksom imena. Većinu teksta je napisao dr. Franjo Nevistić. Knjiga je imala veliki utjecaj, napose u mlađoj generaciji hrvatske dijaspore u Latinoamerici, kojoj je poslužila kao informativni priručnik o Hrvatskoj.

Godine 1995. *Studia Croatica* je izdala *Estatuto de Poljica (Poljički statut)*. Ovaj važan hrvatski pravno-povijesni dokument preveo je dr. Božidar Latković, s uvodnim tumačenjem njegova postanka i značenja.

Osamdesetih se godina pokazalo da *Studia Croatica*, osim informiranja inozemnih krugova, može i mora vršiti još jednu važnu zadaću, usmjerenu, ponajprije, prema generaciji sinova i kćeri hrvatskih emigranata, rođenoj u Argentini, Čileu i drugim latinoameričkim zemljama. Tim generacijama, koje slabo ili nikako poznaju hrvatski jezik, *Studia Croatica* je postala izvor saznanja o hrvatskoj povijesti, kulturni i političkim streljenjima, koja nisu mogla steći u obiteljskom krugu i školama.

Povijesni dogadaji uspostave nezavisne i suverene Republike Hrvatske došli su do punog izražaja u člancima i informacijama 31. i 32. godišta revije. Ali, upravo je to povijesno dostignuće postavilo pred Uredništvo pitanje: Ima li potrebe, nakon postizanja cilja, zbog kojega je bila pokrenuta *Studia Croatica*, njezino daljnje izlaženje? Iako su mišljenja bila podijeljena ipak je prevagnulo uvjerenje da još uvijek postoji velika potreba da *Studia Croatica* nastavi informiranje o hrvatskom narodu i Republici Hrvatskoj, posebno ugroženima dezinformacijama i oružanim napadajima srbokomunističkih neprijatelja.

Godinu spomenute reorganizacije (1993.) Uredništvo je iskoristilo da izda, kao posebno izdanje, *Indice General (Generalni indeks)*, svih izdanja časopisa tijekom 33 godine, od 1960. do 1992., s oznakom objavljenih tekstova raspoređenih u 15 tematskih skupina. Nadalje, *Indeks* sadrži abecedni popis suradnika i drugih autora s godinom objave radova, te popis ustanova, sveučilišta i biblioteka kojima se redovito šalje *Studia Croatica*. Potonji popis pokazuje međunarodnu raširenost revije, ujedno i mesta u kojima se može konzultirati bilo koji od članaka i informacija obavljenih u njoj. U razdoblju od 33 godine *Studiu Croaticu* su primale 164 ustanove u 34 države: Njemačka, Argentina, Australija, Austrija, Belgija, Bolivija, Brazil, Bugarska, Kanada, Kolumbija, Costa Rica, Hrvatska, Čile, Ekvador, Španjolska, Francuska, Gvatemala, Honduras, Madarska, Engleska, Izrael, Italija, Japan, Meksiko, Peru, Portugal, Rumunjska, Švedska, Švicarska, Venezuela, Rusija, Urugvaj, Santo Domingo, Puerto Rico.

Sve veća povezanost *Studie Croatice* s domovinom vidljiva je ne samo po sve učestalijim domovinskim suradnicima, nego i po razumijevanju za njezinu ulogu u inozemstvu. *Hrvatska matrica iseljenika* već je u nekoliko navrata tijekom zadnje dvije godine novčanim prilozima pomogla nastavak njezinog važnog informativnog djelovanja. Od prosinca 1996. *Studia Croatica* je uključena na Internet (<http://www.studiacroatica.com>).

Knjige

U razdoblju od dolaska političke emigracije u Argentinu do 1990. objavljeno je u Argentini približno stotinu knjiga, prevenstveno na hrvatskom, ali i na španjolskom i dvije na engleskom jeziku. Spomenuta knjiga Marka Sinovčića donosi popis većine tih knjiga, kao i popis manjih tiskanih izdanja, *knjižica* i otisaka (separata) iz drugih publikacija. Mnoge od tih knjiga od trajne su vrijednosti za hrvatsku političku povijest i kulturu:

- Marko Sinovčić: *NDH u svjetlu dokumenata* (1950),
- David Šimić: *Jugogulag* (1954),
- Ivo Degrel: *Kobna 1918.* (1970),
- Vjekoslav Vrančić: *U službi domovine* (1977),
- Džafer Kulenović: *Sabrana djela od 1945. do 1956.* (1978),
- Ivan Oršanić: *Vizija slobode* (1979),
- Ivo Korsky: *Hrvatski nacionalizam* (1983),
- Miron Krešimir Begić: *Ustaški pokret 1929-1941.* (1986),
- Hrvatsko narodno vijeće: *Hrvatsko stanovište o Memorandumu Srpske akademije nauka i umetnosti* (1987),
- Viktor Makar: *Hrvati, narod bez ljudskih prava* (1990).

Na španjolskom su jeziku izdanje knjige:

- Ante Ciliga: *En el país de la gran mentira / U zemlji velike laži* (1951),
- Ante Pavelić: *Errores y horrores / Strahote zabluda* (1951),
- Željko Dučmelić: *Cuatro meses en el paraíso / Četiri mjeseca u raju* (1971),
- Maria Lukač-Stier: *Neomarxismo yugoeslavo / Jugoslavenski neomarksizam* (1981).

Na engleskom su jeziku objavljene knjige:

- John Pintar: *Four years in Titos Hell / Četiri godine u Titovu paklu* (1954),
- Stjepan Hefer: *Croatian struggle for freedom and statehood / Borba Hrvata za slobodu i državnost* (1959).

Godine je 1974. tiskana knjiga:

- Ivo Rojnica: *Prikaz povijesti Argentine i doprinos Hrvata.*

Spomenutim knjigama valja dodati i izdanja revije *Republika Hrvatska*:

- Kazimir Katalenić: *Argumenti - NDH, BiH, Bleiburg i genocid* (1993),
- Ivo Korsky: *Izdaleka* (1994)

i *Male političke knjižnice* revije *Hrvatska misao*:

- Dragutin Kamber: *Problemi i metode u hrvatskoj borbi za slobodu* (1958),
- Vjekoslav Vrančić: *S bijelom zastavom preko Alpa* (1953),
- dr. Andrija Artuković: *Pred sjevernoameričkim sudom* (1959),
- Ana Eisenhauer-Sinovčić i Marko Sinovčić: *Trubljači slobode*, (1965).

Posebno značenje imaju izdanja Knjižnice *Hrvatske Revije* koja su do konca 1996. dosegla 66 knjiga, među kojima je

prvih 13 objavljeno u Buenos Airesu, a 59 u Barceloni. Među njima valja izdvojiti:

- Franjo Tuđman: *Nacionalno pitanje u suvremenoj Evropi* (1982),
- Jere Jareb: *Pola stoljeća hrvatske politike* (1960),
- Ivan Meštrović: *Uspomene na političke ljude i dogadaje* (1961),
- Viktor Vida: *Sabrane pjesme* (1962),
- Vinko Nikolić: *Pred vratima Domovine* (1966),
- Matija Kovačić: *Od Radića do Pavelića* (1970),
- o. Dominik Mandić: *Srbi i Hrvati dva stara naroda* (1971),
- Jubilarni zbornik HR (1976),
- Stepinac mu je ime, Zbornik uspomena, svjedočanstava i dokumenata, I i II (1978, 1980),
- Bogdan Radica: *Sredozemni povratak* (1971),
- Bogdan Radica: *Živjeti nedoživjeti*, I i II (1982, 1984),
- Ante Kadić: *Domovinska riječ* (1978),
- Nedjeljka Tijan: *Krov i kruh* (1980),
- Ivo Rojnic: *Susreti i doživljaji*, I i II (1969, 1983),
- Vinko Nikolić: *Pred vratima Domovine*, II (1967),
- Vinko Nikolić: *Tragedija se dogodila u svibnju*, I/II (1984, 1985),
- Vjekoslav Vrančić: *Branili smo državu*, I/II (1985),
- Dušan Žanko: *Svjedoci* (1987),
- Bleiburška tragedija hrvatskoga naroda, prijevod španjolskog izdanja SC, s izvjesnim nadopunama i predgovorom Franje Nevistića i Vinka Nikolića (1976),
- Bleiburg: uzroci i posljedice, Spomen-zbornik četrdesete godišnjice tragedije, priredio Vinko Nikolić (1988),
- Franjo Nevistić: *Za slobodu čovjeka i hrvatskoga naroda*, priredili Blažena i Milan Blažeković (1989).

Zaključak

Iz ovoga sažetog i nepotpunog pregleda možemo zaključiti da je hrvatska izdavačka djelatnost u Argentini, ponajprije u Buenos Airesu, s nastavkom u Münchenu i Barceloni, najveća i najznačajnija izdavačka djelatnost u hrvatskoj dijaspori između 1950. i 1990. godine.

Značenje ovog jedinstvenog pothvata, ostvarenog po ljudima koji su se slučajem spasili od srjakomunističkog genocida je višestruko. Pokrenuta glasila su već u prvim godinama emigracije vršila važan utjecaj za očuvanje nacionalne svijesti i bistrenje političkih pogleda u velikoj skupini emigracije u Argentini, a kasnije i u ostalim emigrantskim skupinama hrvatske dijaspore u svijetu. Taj utjecaj poprimio je posebno značenje kada je, pod pritiskom antihrvatske, represivne jugokomunističke vladavine, uslijedio drugi val hrvatske emigracije, većim dijelom usmjeren prema Europi, Australiji i Sjevernoj Americi. Preko ove druge skupine hrvatskih emigranata argentinska izdavačka djelatnost izvršila je posredno svoj utjecaj i na domovinu.

Zahvaljujući izdavaštvu u emigraciji sačuvana je riznica znanja i podataka jednog sudbonosnog povijesnog razdoblja.

Uspostavom Republike Hrvatske otvaraju se vrata hrvatskoj emigrantskoj izdavačkoj djelatnosti. Omogućeno joj je nadoknaditi ono što nije bilo moguće ostvariti u domovini prisiljenoj na šutnju i zaborav. Od kolike je važnosti bujna izdavačka djelatnost u dijaspori, najbolje pokazuje *Hrvatska Revija* sa svojih 160 svezaka i 28.000 objavljenih stranica. Prelistavajući danas te sveske ostajemo zadivljeni pred tim enciklopedijskim djelom u kojem je sudjelovalo 627 autora, u kojem su obradene sve temeljne teme hrvatske povijesti, kulture, politike, geopolitike, sociologije, gospodarstva, kao i kronika događaja u domovini, dijaspori i svijetu. To književno blago, koje je tek djelomično bilo pristupačno domovini, može i mora biti danas na dohvatu, ne samo hrvatskim znanstvenicima, političarima, politolozima i piscima raznih struka, nego i širokoj javnosti, napose, najmlađim generacijama, koje nisu imale priliku saznati istinu o vlastitom narodu i njegovoj povijesti.

Spoznaja ove potrebe, potrebe da ova riznica znanja ne ostane zakopano blago, već poprima konkretne oblike. Prošle godine, izdavačka kuća *Školske novine-Pergamena* objavila je četiri knjige izabranih radova objavljenih u *Hrvatskoj Reviji*, i kao petu knjigu: *Bibliografski leksikon suradnika »Hrvatske Revije« 1951-1990*, djelo Milana Blažekovića na 619 stranica, koja omogućava uvid u sve objavljene radove, kao i konzultaciju s knjižnicama koje imaju izdanja *Hrvatske Revije*.

Nakladničko djelovanje u Argentini i hrvatskoj dijaspori dokaz je snage i nepokolebljivosti hrvatskog čovjeka, koji je, takorekuć, još na dohvatu neprijateljskih metaka, bez ikakvih materijalnih sredstava, uz najveće žrtve, svjedočio i pisanom riječi za Hrvatsku. Tragedija većine tih boraca-pisaca, tog Bleiburga živih, je u tome da nisu doživjeli sanjani san, ili su ih prerazne okolnosti prikovale uz iseljenički kruh. Ali iza njih, nikli su novi hrvatski naraštaji - svjedoci neslomive Hrvatske.